

MILJÖRÄTTSLIGA AKTUALITETER

Aktuell miljö rätt 2024
Stockholm den 20 november

Jan Darpö
Juridicum/Uppsala universitet

Introduktionen

- **Omvärldsfaktorer...**
- **MEN, vad som har varit miljörättsligt intressant;**
 - ✱ **Internationellt**
 - ✱ **EU-rättsligt**
 - ✱ **Nationellt, särskilt om ...**

Klimaseniorinnen...

Klimaseniorinnen ./. Schweiz (53600/20)

Duarte Agostinho ao v PT and 32P (393/71/20)

Carême v FR (7189/21) – "Grande-Synthe case"

- En förening med 2 000 medlemmar, 4 medlemmar
- Stämning mot Schweiz för underlåtenhet i klimatarbetet
- Kränkning enligt artiklarna **2** (rätten till liv), **8** (skydd av privat- o familjeliv), **6** (rättvis rättegång) o **13** (rättsmedel)

Det schweiziska målet ett av många i Europa;
Nederländerna, Tyskland, Irland, UK, Frankrike, Norge,
Belgien o Sverige (**Aurora**)...

Europadomstolen

ECtHR 2024-04-09 i stor sammansättning (Grand Chamber, 17 ledamöter) – 258 sidor (pp. 410-657)..!

- **Klimatfrågan kan inte bedömas enligt vanliga mallar för miljömål under Art. 8 EKMR...**
- **Talerätt (Art. 34): Inte kvinnorna, men föreningen som representant för det allmänna intresset, kriterier (Århus)...**
- **Utgångspunkt i UNFCCC 1992, Paris 2015 o IPCC; Klimathotet är reellt o allvarligt, inte minst för framtida generationer...**
 - = Staterna har åtagit sig att bli koldioxidneutrala 2050...**

Europadomstolen, forts...

UPPSALA
UNIVERSITET

- **Art 8 (16-1): Schweiz inte gjort tillräckligt, saknar ett "relevant inhemskt regelverk, inkl en klimatbudget"...**
- **VAD som ska göras får avgöras av Europarådets Ministerkommitté...**
- **Art. 6 (enhålligt): *Klimaseniorinnen* nekades rättslig prövning**
- **Skiljaktig mening ang Art 8; Actio popularis, Europadomstolens överskrider sin kompetens...**

Att diskutera...

- Rätten o politiken...
- "Standard of review", EKMR ← → Paris → koldioxidneutralitet..!
- ATT något måste göras för att nå koldioxidneutralitet är klart, men VAD..?
- Vem kan föra talan och för vad..?
- *Aurora* i Högsta domstolen (Ö 7177-23) – ECtHRs uttalande om de nationella domstolarnas ansvar (para 639)...

Skilda världar i skogen

- 30 § SVL → 12:6 MB (A-ärenden)...
- Klagorätt i förvaltningsdomstol; HFD 2020 ref. 12:

*Någon skyldighet för Skogsstyrelsen att **fatta beslut** om tillstånd till avverkning av sådan skog som är aktuell i detta mål **finns inte**. **Inte heller** kan ur skogsvårdslagen (...) **utläsas någon skyldighet** att under vissa förutsättningar meddela **förbud eller förelägganden**. Då det inte ur författningsregleringen kan härledas något krav på att vidta en viss åtgärd **omfattas inte Skogsstyrelsens ställningstaganden i vägledningen av Århuskonventionens bestämmelser** om tillgång till rättslig prövning.*

Skilda världar, forts...

■ Klagorätt i mark- och miljödomstol; MÖD 2020:45:

*Skogsstyrelsen har alltså haft en **skyldighet att bedöma om det föreligger risk för skada på en fridlyst art** och att, under vissa förutsättningar, förelägga om åtgärder. Skogsstyrelsens **underlåtenhet att fatta beslut** om försiktighetsmått etc. måste, enligt **artikel 9.3 i Århuskonventionen**, kunna bli föremål för överprövning.*

Vad hände sedan..?

UPPSALA
UNIVERSITET

- **HFD 2020 ref. 12; "tyst i skogen"...**
- **NBT-registrering upphör 2019, ingen systematisk inventering sedan 2006...**
- **Rensning av NBT → SKS 23/1-24 (HFD 2024 ref. 1)...**
- **Ändrade kriterier i automatgranskning; nu går mer än 50% igenom utan flaggning...**

Avverkningar i MÖD

■ MÖD 2021-2023: 11 mål om skogsbruk:

- ✱ A-ärenden; SKS föreläggande som accepterats (AF-).....4 st
- ✱ A-ärenden; SKS föreläggande som **inte accepterats**:.....0 st
- ✱ **Återförvisning**:.....7 st

■ Framgångsprocent:

- ✱ Markägare: 0% (0 av 1)
- ✱ Miljöorganisation: 70% (7 av 10)

Mark- och miljödomstolarna

■ MMD juli-21- dec-23: 66 mål om skogsbruk:

- ✱ A-ärenden; SKS föreläggande som accepterats:.....26 st
- ✱ A-ärenden; SKS föreläggande som **inte accepterats**:.....3 st
- ✱ **Återförvisning**:.....37 st

■ Framgångsprocent:

- ✱ Markägare: 15% (3 av 29)
- ✱ Miljöorganisation: 75% (37 av 49)

Slutsatser

- att "bofinksreformen" inte gett märkbart avtryck (jfr. MÖD 2024-06-11; M 3677-23, även MÖD 2024-04-03; P 7169-22)
- att när SKS förelägger *markägare* har myndigheten stor framgång (85%)...vissa av dessa ärenden är mycket väl utredda...
- att när ENGOs utmanar SKS beslut/passivitet har organisationerna stor framgång (75%)...

Är återförvisning "i linje med SKS arbets-sätt..?

Vad hände sedan..?

HFD 2020 ref. 12; Semisjaur-Njarg i Europadomstolen/Århus...

- **SKS 2020-11-20 → FR/Luleå 2021-01-25 → KamR i Sundsvall 2022-03-17 → HFD 2022-05-22 = ej PT...**
- **Europadomstolen 2022-08-31; 44586/22; avvisad, inte JK eller allmän domstol...**
- **Århuskonventionens Genomförande-kommitté; C/2023/201...**

Vad hände sedan?

Regeringen (KND 2024-04-25), p. 24:

As follows from the case-law of the Supreme Administrative Court, the appealability of certain decisions is limited. Sweden is of the opinion that there has been no violation of the Aarhus Convention.

- **Samråd enligt 12:6 MB (MÖD 2015:8, MÖD 2017-12-11; M 6621-17, MÖD 2024-04-10; ÖM 9728-23 (jfr. C-416/10 *Križan*, C-873/19 *VW*))**
- **32:12 MB; Enskild talan; verksamhet utan tillstånd...förbud eller skyddsåtgärder...**

Hargs bruk

Högsta domstolen 2023-04-05; T538-22

- Artskyddet är en del av **de allmänna hänsynsreglerna** under 2 kap. MB...
- Artskyddet sorterar inte under 2:15 2 st. RF, utgör alltså **"inskränkning av miljöskyddsskäl"**...
- ...men kan **ändå ge rätt till ersättning** (NJA 2014 s. 332 *Gränsälvsfiskarna*) enligt **"allmänna principer"** vid **"speciella omständigheter"**...
- ...men då enbart för **"faktisk skada"**...
- **Inte statsstöd enligt EU-rätten** eftersom ersättningen enbart syftar till att **kompensera** mottagaren så att hen kan behålla sin konkurrensposition...
- 125% är **vitsordat**...

Vad menade HD egentligen..?

- MÖD 2024-02-08; M 11525-22 (~~MÖD 2017:17~~)...
 - ✱ MMD/Vänersborg 2023-11-02; 2085-23: NR = 125% (vitsordat)...
 - ✱ MMD/Växjö 2024-01-24; M 1989-18: NR (125% vitsordat!) = *ogillat pga ej pågående markanvändning*
 - ✱ MMD/Nacka 2024-05-07; M 433-23: Biotopskydd, stadfäst förlikning...
 - ✱ MMD/Nacka 2024-06-28; M 1262-23: NR = 125% (ej vitsordat)...
 - ✱ MMD/Östersund 2024-10-03; M 1048-22: 7:24 MB = 125% (?)...
 - ✱ MMD/Vänersborg 2024-10-04; M 936-21 Hampedal – (125% inte vitsordat) = *ogillat pga kännedom...*

....och slutligen...

TACK FÖR UPPMÄRKSAMHETEN..!

Slutrapport inom Vindval

Vad hände sedan?

*Om kontroll och uppföljning av vindkraftens påverkan
på arter och naturmiljöer.*

www.jandarpo.se